

Geografia regionu

Autor: Halina Karaś

Spisz to zarówno region historyczny (o burzliwej historii), etnograficzny (charakteryzujący się ciekawą kulturą ludową), jak i dialektologiczny (mający swoistą gwarę). Spisz to kraina geograficzna otaczająca Tatry ze wschodu, jeden z najpiękniejszych regionów pogranicza Polski i Słowacji (ok. 3,7 tys. km²), położony w dorzeczu górnego Hornadu i Popradu. Na terenie Polski znajduje się tylko niewielka część Spiszu (ok. 195 km²), obejmująca 14 wsi na tzw. Zamagurzu (Zob. Mapa: Wsie spiskie w Polsce w części: Region dziś), pozostała główna część leży na Słowacji (Zob. Mapa: Spisz w Polsce i na Słowacji w części: Gwara regionu). Na Spiszu (słowackim) leżą w całości takie pasma górskie, jak: Magura Spiska, Góry Lewockie i Słowacki Raj (z parkiem narodowym w całości spiskim).

Polski Spisz znajduje się na obszarze górskim, na wschód od Podhala, obejmuje teren Pienin, nieopodal Jeziora Czorsztyńskiego i Jeziora Sromowieckiego. Dodatkową atrakcją turystyczną jest zalew w Czorszynie. Na wschód od Niedzicy znajduje się Pieniński Park Narodowy, blisko są Gorce oraz Tatry. W granicach typowo spiskiej gminy Łąpsze Niżne mieszczą się rezerwaty: "Zielona Skałka" w Falsztynie, "Niebieska Dolina" w Łąpszach Niżnych i "Przełom Białki" na obrzeżach Trybsza. Spisz sąsiaduje z zachodu z Podhalem, z północnego wschodu z Beskidem Sądeckim, a z południowego zachodu z Liptowem. Źródła:

- Stanisław Figiel, Polski Spisz. Przewodnik turystyczny, Wydawnictwo PTTK "Kraj", Warszawa - Kraków 1984
- Stanisław Figiel, Ładygin Zbigniew, Markin Joanna, Pieniny, Podhale, Orawa i Spisz, Wydawnictwo "Pascal", Bielsko-Biała 2005.
- Anna Nacher, Marek Styczyński, Bartłomiej Cisowski, Spisz. Od Pienin po Raj, Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2004.
- Zenon Sobierajski, Atlas polskich gwar spiskich na terenie Polski i Czechosłowacji, t. I-IV, Poznań 1969-1977.<http://www.spisz.iq.pl><http://www.spis.sk/pl> Fotografie: Halina Karaś, Izabela Stapor, Monika Kresa.